

AAN

Datum: 8 augustus 2023

Ons kenmerk: WA23.00011

Onderwerp: besluit op uw Woo-verzoek
Bijlage: inventarislijst

Geachte

Op 17 juni 2023 heeft u een verzoek ingediend op grond van de Wet open overheid (Woo) naar aanleiding van een passage in het jaarverslag 2002 van de Raad van State waarin wordt gesproken over een bestuurlijke dwangsom. U verzoekt om alle conceptversies van deze passage, alle in- en externe correspondentie over fouten en/of aanpassingen in ons jaarverslag 2022 openbaar te maken. Daarnaast verzoekt u ook om openbaarmaking ten aanzien van correspondentie ter zake van het Follow The Money-artikel van 14 juni 2023 waarin de Raad van State de hoofdrol speelt.

Op 20 juni 2023 heb ik u laten weten dat ik uw verzoek heb ontvangen en heb ik aangegeven dat ik uw verzoek binnen vier weken na ontvangst zal beoordelen. De Raad van State heeft per brief van 7 juli 2023 de termijn om uw verzoek te behandelen met twee weken verdaagd. Die termijn is helaas niet gehaald.

De door u aangehaalde passage staat in hoofdstuk 1 van het Jaarverslag, onder het kopje 'Rechtspraak'. Over de tekst van dat hoofdstuk is vier keer vergaderd door een voorbereidingscommissie. In de tweede bijeenkomst van 4 januari 2023 is voor het eerst het onderwerp 'overbelasting van de overheid' genoemd als mogelijk onderdeel van de algemene beschouwing. De aangehaalde passage en de daarbij behorende voetnoot 30 is in de allerlaatste versie ingevoegd als voorbeeld van een overheid die overbelast is. De interne mailwisselingen zijn op de bij dit besluit gevoegde inventarislijst opgenomen. Deze e-mails maak ik niet openbaar op grond van de artikelen 5.1., tweede lid, aanhef en onder i, van de Woo (het goed functioneren van de Staat, andere publiekrechtelijke lichamen of bestuursorganen).

De tekst van het jaarverslag wordt vastgesteld door de Raad van State als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de Raad van State. De voorbereidingscommissie bestond uit de vice-president, de voorzitter ABRvS, de secretaris, enkele staatsraden uit de Afdelingen advisering en bestuursrechtspraak en enkele medewerkers. Voor het goed en onafhankelijk functioneren van de Raad is het noodzakelijk dat de voorbereiding vertrouwelijk plaatsvindt en dat er in vrijheid van gedachten kan worden gewisseld in de voorbereidingscommissie.

Naar aanleiding van de passage in het jaarverslag heeft de Raad van State drie externe reacties ontvangen, waaronder die van twee verschillende onderzoeksjournalisten. Daarop is door de afdeling Voorlichting in samenspraak met de voorzitter ABRvS een standaardantwoord geformuleerd. De e-mails zijn opgenomen op de inventarislijst. Deze e-mails maak ik openbaar waarbij ik de namen en functies heb weggelakt in verband

met de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer als bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder e, van de Woo.

Besluit

Ik besluit de e-mails die op de inventarislijst onder nummers 1 tot en met 5 zijn opgenomen niet openbaar te maken op grond van artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder i, van de Woo en de e-mails onder nummers 6 tot en met 25 gedeeltelijk openbaar te maken. Op grond van artikel 5.1, tweede lid, onder e, van de Woo heb ik in die e-mails de persoonsgegevens weggelakt.

De Raad van State,
namens deze,

Directeur Bestuursondersteuning

Bent u het niet eens met dit besluit? Dan kunt u een bezwaarschrift indienen. Dit bezwaarschrift dient u uiterlijk binnen zes weken na de bekendmaking van dit besluit te sturen naar: Raad van State, ter attentie van adviseur bezwaren Woo, Postbus 20019, 2500 EA Den Haag.

Op <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/bezwaar-en-beroep/vraag-en-antwoord/bezwaar-tegen-beslissing-overheid> kunt u zien waar een bezwaarschrift aan moet voldoen.

Overzicht documenten op de inventarislijst WA23.00011

Nr.	Document	Beoordeling	Uitzondering
1	Interne mail van een lid van de voorbereidingscommissie aan een lid van de schrijfploeg over de passage	Niet openbaar	Art. 5.1 lid 2 onder i Woo
2	Interne mail van lid van de schrijfploeg jaarverslag aan andere leden schrijfploeg	Niet openbaar	Art. 5.1 lid 2 onder i Woo
3	Interne mail van lid van de schrijfploeg jaarverslag aan andere leden schrijfploeg	Niet openbaar	Art. 5.1 lid 2 onder i Woo
4	Interne mail van lid van de schrijfploeg jaarverslag aan andere leden schrijfploeg	Niet openbaar	Art. 5.1 lid 2 onder i Woo
5	Interne mail van lid van de schrijfploeg jaarverslag aan andere leden schrijfploeg	Niet openbaar	Art. 5.1 lid 2 onder i Woo
6	Mail van A aan Voorlichting over fout in het jaarverslag 2022	Gedeeltelijk openbaar	Art. 5.1 lid 2 onder e Woo
7	Interne mail over de ingekomen mail van A	Gedeeltelijk openbaar	Art. 5.1 lid 2 onder e Woo
8	Interne mail over de ingekomen mail van A	Gedeeltelijk openbaar	Art. 5.1 lid 2 onder e Woo
9	Interne mail over de ingekomen mail van A	Gedeeltelijk openbaar	Art. 5.1 lid 2 onder e Woo
10	Interne mail over de ingekomen mail van A	Gedeeltelijk openbaar	Art. 5.1 lid 2 onder e Woo
11	Interne mail over de ingekomen mail van A	Gedeeltelijk openbaar	Art. 5.1 lid 2 onder e Woo
12	Mail B aan Voorlichting met vraag over suggestie misbruik WOO door burgers om dwangsom te krijgen	Gedeeltelijk openbaar	Art. 5.1 lid 2 onder e Woo
13	Interne mail over de ingekomen mail van B	Gedeeltelijk openbaar	Art. 5.1 lid 2 onder e Woo
14	Interne mail over de ingekomen mail van B	Gedeeltelijk openbaar	Art. 5.1 lid 2 onder e Woo
15	Rappelmail van B met verzoek om een reactie op zijn mail	Gedeeltelijk openbaar	Art. 5.1 lid 2 onder e Woo
16	Interne mail over de ingekomen mail van B	Gedeeltelijk openbaar	Art. 5.1 lid 2 onder e Woo
17	Antwoordmail van voorlichting aan B met inhoudelijke reactie op zijn vragen	Gedeeltelijk openbaar	Art. 5.1 lid 2 onder e Woo
18	Mail van S met in de bijlage vragen van FTM voor BJ van Ettekoven	Gedeeltelijk openbaar	Art. 5.1 lid 2 onder e Woo
19	Interne mail over de ingekomen mail van S	Gedeeltelijk openbaar	Art. 5.1 lid 2 onder e Woo
20	Interne mail over de ingekomen mail van S	Gedeeltelijk openbaar	Art. 5.1 lid 2 onder e Woo
21	Interne mail over de ingekomen mail van S	Gedeeltelijk openbaar	Art. 5.1 lid 2 onder e Woo
22	Interne mail over de ingekomen mail van S	Gedeeltelijk openbaar	Art. 5.1 lid 2 onder e Woo
23	Interne mail over de ingekomen mail van S	Gedeeltelijk openbaar	Art. 5.1 lid 2 onder e Woo

24	Interne mail over de ingekomen mail van S	Gedeeltelijk openbaar	Art. 5.1 lid 2 onder e Woo
25	Interne mail over de ingekomen mail van S	Gedeeltelijk openbaar	Art. 5.1 lid 2 onder e Woo

Mail 6

Van: [REDACTED] <[REDACTED]@gmail.com>

Verzonden: donderdag 11 mei 2023 19:32

Aan: Voorlichting Raad van State <Voorlichting@RaadvanState.nl>

Onderwerp: Fout in Jaarverslag 2022

Geachte lezer,

In uw jaarverslag 2022 is een ernstige fout geslopen, waarvan ik me bijna niet kon voorstellen dat een orgaan als het uwe deze zou maken. Op pagina 19 is het volgende te lezen: *Maar steeds vaker laten bestuur en rechter het geluid horen dat een te gemakkelijke toegang het overheidsapparaat kan laten vastlopen. Het is tegenwoordig voor iedereen mogelijk om vanuit huis per mail talloze verzoeken te doen om stukken openbaar te maken, en om vervolgens een ingebrekestelling te sturen en een verzoek om een bestuurlijke dwangsom.*

Zoals u bekend had moeten zijn (althans, dat verwacht ik van de hoogste bestuursrechter in dezen), is de bestuurlijke dwangsom voor Wob/Woo-verzoeken (en daar gaat het om in de door u geschetste context) in 2016 afgeschaft. Ofwel: deze bestaat niet meer.

Graag zou ik zien dat deze omissie in uw jaarverslag wordt hersteld.

Ik zie uit naar uw reactie.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Mail 7

Van: [REDACTED] <[REDACTED]@RaadvanState.nl>
Verzonden: vrijdag 12 mei 2023 08:55
Aan: [REDACTED] <[REDACTED]@raadvanstate.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@raadvanstate.nl>
Onderwerp: FW: Fout in Jaarverslag 2022

Ha [REDACTED] en [REDACTED]

Gisteren ging het al wat rond op twitter, nu kregen we er ook een mail over in onze algemene mailbox van de Raad.

Men slaat aan op een passage in onze algemene beschouwing van het jaarverslag., pagina 19. Zie onderstaande mail en zie onderstaande passage in geel.

In de voorbereiding van de tekst en bij het redigeren heb ik er helemaal geen acht op geslagen, maar begin nu toch wel te twijfelen hoe het er nu staat. Klopt dit inderdaad wel?

De dwangsom is toch alweer jaren geleden 'losgekoppeld' van de (toenmalige) Wob? Klopt de term *bestuurlijke* dwangsom dan nog wel? Ik hoor graag van jullie.

Groet,

[REDACTED]

De afgelopen jaren hebben ook een duidelijke keerzijde laten zien van de laagdrempelige manier waarop burgers zich tot bestuursorganen kunnen richten. Die laagdrempeligheid is een groot goed en bepaalt de 'cultuur van de goede toegang' van burgers tot bestuur en rechter. Maar steeds vaker laten bestuur en rechter het geluid horen dat een te gemakkelijke toegang het overheidsapparaat kan laten vastlopen. Het is tegenwoordig voor iedereen mogelijk om vanuit huis per mail talloze verzoeken te doen om stukken openbaar te maken, en om vervolgens een ingebrekestelling te sturen en een verzoek om een bestuurlijke dwangsom. Maar dit systeem leidt tot perverse prikkels en tot overbelasting van rechterlijke instanties als die verzoeken moeten worden

27 Ter illustratie: de Raad voor de rechtspraak wijst er in het Jaarplan 2023 op dat sinds 2020 het aantal te werven rechters in opleiding verhoogd is van ongeveer 80 naar 130 per jaar, maar dat dit pas in 2025 tot een daadwerkelijke verhoging van het aantal rechters zal leiden mede gelet op vertrek van rechters vanwege pensionering. Zie ook Folkert Jersma, 'Het is tijd voor een revolutie in de rechtspraak', in de rubriek 'Recht en onrecht', digitale versie van de NRC op 21 februari 2023.

28 Persbericht Openbaar Ministerie Oost-Nederland van 16 juni 2022.

29 Zie hierover het op 24 februari 2023 gepubliceerde Rapport parlementaire enquêtecommissie aardgaswinning Groningen 'Groningers boven gas', waarin de kloof wordt geschetst tussen de wereld van de beslissers en de wereld van de bewoners (boek 1 Conclusies en aanbevelingen, paragraaf 4.1).

Mail 8

Van: [REDACTED] <[REDACTED]@raadvanstate.nl>
Verzonden: vrijdag 12 mei 2023 09:43
Aan: [REDACTED] <[REDACTED]@RaadvanState.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@raadvanstate.nl>
Onderwerp: RE: Fout in Jaarverslag 2022

Beste mensen,

Weliswaar is de dwangsom van de Wob losgekoppeld, maar als het bestuur niet-tijdig beslist op een Wob-verzoek, kan nog steeds een dwangsom worden gevraagd. De zaak waarnaar in de noot bij die zin wordt verwezen (een zaak over de NTR/NOS) laat dat goed zien en het woord 'ingebrekestelling' laat dat ook zien, want voordat je zo'n dwangsom kan vragen bij de rechter moet het bestuur eerst in gebreke worden gesteld. In zoverre wordt uit deze zin m.i. ook duidelijk dat we doelen op een beroep niet-tijdig. Maar dan klopt de term 'bestuurlijke' dus inderdaad niet, want die dwangsom loopt via de rechter. Jammer dat deze fout er in is geslopen, maar wmb geen halszaak en zeker geen enorme juridische misslag. Elders uit het jaarverslag, zie bijv p. 25 wordt voldoende duidelijk dat de tendens die wij signaleren ziet op beroepen niet-tijdig en op bestuurlijke dwangsommen. Die vergen beide veel van overheidsorganisaties.

Ik zie op Twitter ook kritiek over de hoofdboodschap, door iemand geparafraseerd als 'journalisten als profiteurs', maar het voorbeeld van waarnaar wordt verwezen is bedoeld om te laten zien wat de Wob en nu de Woo aan fte's in organisaties met zich brengt. Op die kritiek hoeft de Raad m.i. niet in te gaan.

Groet

[REDACTED]

Mail 9

Van: [REDACTED] <[REDACTED]@raadvanstate.nl>

Verzonden: vrijdag 12 mei 2023 09:50

Aan: [REDACTED] <[REDACTED]@raadvanstate.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@RaadvanState.nl>

Onderwerp: RE: Fout in Jaarverslag 2022

Heldere uitleg, [REDACTED] Dank. Kan overigens wel begrijpen dat de buitenwereld ons dit qua terminologie kwalijk neemt.

Groet,

[REDACTED]

Mail 10

Van: [REDACTED] <[REDACTED]@RaadvanState.nl>

Verzonden: vrijdag 12 mei 2023 10:07

Aan: [REDACTED] <[REDACTED]@raadvanstate.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@raadvanstate.nl>

Onderwerp: RE: Fout in Jaarverslag 2022

Dank voor jullie snelle reactie!

Ja, duidelijk zo, [REDACTED]. Ik zal in jouw bewoordingen antwoorden.

Ben het ook met [REDACTED] eens dat het vervelend is dat we daar in ons verhaal niet nauwkeuriger in zijn geweest, onze woorden liggen nu eenmaal onder een vergrootglas. Zeker bij dit soort publicaties.

Groet en nogmaals dank!

[REDACTED]

Mail 11

Van: [REDACTED] <[REDACTED]@raadvanstate.nl>

Verzonden: vrijdag 12 mei 2023 10:09

Aan: [REDACTED] <[REDACTED]@RaadvanState.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@raadvanstate.nl>

Onderwerp: RE: Fout in Jaarverslag 2022

Akkoord. Mss niet de woorden 'geen halszaak/misslag' gebruiken want een fout is het natuurlijk wel. En ja, van ons mag je verwachten dat je hier precies op bent. Kan het woord 'bestuurlijke' nog in de online versie worden weggehaald of is dat niet wenselijk omdat je dan twee versies krijgt?

Mail 12

Op wo 17 mei 2023 om 16:22 schreef [REDACTED]:

Geachte mevrouw [REDACTED]

Ik ben burgerjournalist. Ik publiceer op mijn eigen website artikelen over vele onderwerpen. We hebben eerder met elkaar contact gehad de afgelopen jaren. Vandaag belde ik met u over een vraag over een opmerking van de heer Van Ettekoven.

De heer Van Ettekoven gaf samen met een aantal collega's op 11 mei voor kamerleden een toelichting op het jaarverslag 2022. Hij vertelde over een verdienmodel bij indienen van bezwaar tegen WOZ-beschikkingen.

Daarna zei hij letterlijk het volgende:

Dat zien we in het bestuursrecht ook met de 'beroepen niet tijdig'. Opzich een heel mooi mechanisme ... alleen we zijn het enige land in Europa... die daar een financiële prikkel aan heeft gehangen.

*Als je namelijk een ingebrekestelling stuurt en het bestuur is nog steeds niet op tijd dan kan je een dwangsom ophalen van uiteindelijk 1420,- euro . **Dat blijkt zo aantrekkelijk te zijn dat we duizenden zaken hebben liggen die alleen maar daarover gaan.** Die gaan niet over de inhoud , daar hebben burgers en bedrijven recht op, het is een soort molentje dat ronddraait " ja het bestuur heeft niet tijdig gereageerd. Ja zegt de rechter dat klopt en nu moet hij dat wel doen. Terwijl je al weet het bestuursorgaan ook die uitspraak niet waar gaat kunnen maken.*

Dat deze uitspraak betrekking had op de WOO blijkt uit het jaarverslag van de RvS. Daarin staat:

*De afgelopen jaren hebben ook een duidelijke keerzijde laten zien van de laagdrempelige manier waarop burgers zich tot bestuursorganen kunnen richten. Die laagdrempeligheid is een groot goed en bepaalt de 'cultuur van de goede toegang' van burgers tot bestuur en rechter. Maar steeds vaker laten bestuur en rechter het geluid horen dat een te gemakkelijke toegang het overheidsapparaat kan laten vastlopen. Het is tegenwoordig voor iedereen mogelijk om vanuit huis per mail talloze verzoeken te doen **om stukken openbaar te maken**, en om vervolgens een ingebrekestelling te sturen en een **verzoek om een dwangsom**. Maar dit systeem leidt tot perverse prikkels en tot overbelasting van rechterlijke instanties als die verzoeken moeten worden behandeld*

mijn vragen aan de RvS:

1. op basis van welke informatie is de RvS van mening dat er door burgers en bedrijven misbruik wordt gemaakt van de dwangsom door WOO-verzoeken in te dienen die tot enig doel hebben geld te verdienen middels de dwangsom? Waaruit blijkt dat dan?
2. kunt u voorbeelden geven van dergelijke WOO-verzoeken?
3. Bij welke overheidsinstellingen werden deze WOO-verzoeken bijvoorbeeld gedaan?"
4. Om hoeveel no cure no pay bedrijven gaat het die een dergelijke WOO-verzoek deden?
5. Om hoeveel burgers ging het?

Dank voor uw reactie.

[REDACTED]

Mail 13

Voorlichting Raad van State

Aan [redacted]

Algemeen

Beantwoorden

Allen beantwoorden

Doorsturen

wo 17-5-2023 17:34

Dag [redacted]

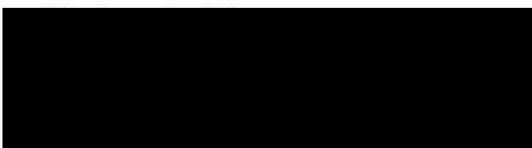
Naar aanleiding van jullie bezoek aan de Kamercommissie van BZK en jouw uitleg aan de Kamerleden over de kwestie van niet tijdig beslissen/dwangsommen is er op Twitter [een 'gedoetje' ontstaan](#). Een van hen, burgerjournalist [redacted] heeft ons nu wat vragen daarover gesteld. We kennen hem, hij stelt ons vaker vragen.

Zie onderstaand de vragen die hij heeft naar aanleiding van wat je de Kamerleden hierover vertelde. Onze indruk is hij (en met hem vele anderen) dit – onterecht – op enkel Woo/Wob verzoeken betreft en ook enkel op zaken die bij de Afdeling bestuursrechtspraak spelen. Volgens mij waren jouw uittalingen bij de Kamercommissie bedoeld als 'exemplarisch voor de hele bestuursrechtspraak'. Zo moet ook de passage in het jaarverslag gelezen worden denk ik, zie de tweede passage die [redacted] citeert.

Kijk jij hier even naar? Dan kijk ik ook even.

Groet en een goed lang weekend!

[redacted]

Altijd op de hoogte zijn van het laatste nieuws van de Raad van State? Maak dan gebruik van de Raad van State app.
<https://www.raadvanstate.nl/app-raad-van-state/gebruik/>

Mail 14

RE: vraag over suggestie misbruik WOO door burgers om dwangsom te krijgen

Aan [REDACTED]
CC [REDACTED]

Beantwoorden

Allen beantwoorden

Doorsturen

ma 22-5-2023 16:00

Algemeen

Dit bericht is verzonden met de prioriteit Hoog.

Dag [REDACTED]

Ik ben er even in gedoken en heb een voorzet voor beantwoording gedaan van [REDACTED].

Het lastige punt zit 'm niet zozeer in wat je de Tweede Kamer op 11 mei vertelde; die toelichting zag vooral op de trend die de bestuursrechtspraak in het algemeen belast. Volgens mij heb je toen niet de Woo/Wob-zaken daarvoor als voorbeeld gebruikt, maar heb je gedoeld op de WOZ/BPM-zaken van de no cure no pay bedrijven gekoppeld aan de gemakkelijke toegang tot de overheid. Dat heb ik geprobeerd duidelijk te maken in onderstaande conceptreactie.

Het lastigste punt zit 'm eerlijk gezegd in wat we in het jaarverslag schrijven. Ook daar schrijven we over die gemakkelijke toegang, maar koppelen we het aan WOO-zaken. Waarin overigens alleen maar rechterlijke dwangsommen zijn te 'verdienen' en niet meer bestuurlijke dwangsommen. De [perverse prikkel](#) die we daar noemen is in relatie tot Woo-zaken heel gelukkig, denk ik achteraf. Maar wellicht zie ik iets over het hoofd en weet jij het in een breder perspectief te plaatsen.

Kijk en lees je kritisch met me mee? Ik kon destijds niet meeluisteren met jullie briefing en kan nergens deze commissievergadering terugvinden, dus ik ga af op jouw herinnering.

Groet!

[REDACTED]

Bart Jan van Ettekovén, voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak, heeft bij de Tweede Kamer een opmerking gemaakt over de trend waarbij de [bestuursrechter in het algemeen](#) zich steeds vaker moet buigen over beroepen vanwege niet tijdig beslissen. Ter achtergrond: hij deed dat naar aanleiding van de grote stijging van het aantal beroepen tegen 'niet tijdig beslissen' in het kader van WOZ-beschikkingen. Dat die stijging er is, wordt bevestigd door de Raad voor de Rechtspraak in zijn laatste jaarverslag. Uit de cijfers blijkt ook dat er in 2022 een sterke stijging was het aantal zaken over de BPM-zaken (belasting personenauto's en motorrijwielen). (zie: cijfers bij de rechtbanken en gerechtshoven in belastingzaken [Rechtspraak in cijfers - De Rechtspraak - Jaarverslag 2022 \(jaarverslagrechtspraak.nl\)](#))

Die stijging is toe te schrijven aan bedrijven met een 'no cure, no pay'-methode. Die moeten het vooral hebben van de bestuurlijke dwangsommen bij niet tijdig beslissen (dit is wat Van Ettekovén bedoelt met de financiële prikkel). De rechtspraak als geheel moet zich daarmee in toenemende mate buigen over zaken die niet daadwerkelijk gaan over de inhoud van een besluit, maar over de vraag of de overheid dat besluit al dan niet op tijd heeft genomen en of het bestuur een dwangsom is verschuldigd vanwege te laat beslissen.

In jouw vragen – en we zien dat ook op sociale media – leg je een verband met wat de Raad van State in zijn eigen jaarverslag schrijft en waar je ook uit citeert. Maar het is in eerste instantie goed om te melden dat wat Bart Jan van Ettekovén in de Tweede Kamer op 11 mei heeft gezegd zich richt op een bredere trend in de bestuursrechtspraak.

Het jaarverslag haakt daar op in. De laagdrempelige manier waarop burgers zich tot bestuur kunnen richten is een groot goed. Laat daar geen misverstand over bestaan. Maar deze laagdrempelige manier van contact met de overheid wordt door deze "no cure, no pay"-bedrijven ook gebruikt en krijgt daarmee een keerzijde. Deze gemakkelijke toegang leidt er toe dat dit soort bedrijven daar in toenemende mate gebruik van maken, en dat daarbij het 'niet tijdig beslissen' door de overheid en het daarmee innen van dwangsommen een verdienmodel is geworden.

Ik ben het met je eens dat de in het jaarverslag genoemde voorbeeld van 'vanuit huis per mail talloze verzoeken te doen om stukken openbaar te maken, en om vervolgens een ingebrekestelling te sturen en een verzoek om een dwangsom' niet het beste voorbeeld is van deze trend. Beter hadden we hier kunnen wijzen op de no cure, no pay bedrijven in Woz en Bpm-zaken.

Ik snap goed dat je op dit punt in het jaarverslag aanslaat, maar het punt wat de Raad van State natuurlijk uiteindelijk heeft willen maken zit 'm vooral in die grote hoeveelheden 'niet tijdig beslissen-zaken' die de bestuursrechtspraak als geheel raken. Dat was ook te beluisteren in de toelichting van Van Ettekovén aan de Tweede Kamer op 11 mei die algemeen van aard was.

[REDACTED]

Mail 15

Van: [REDACTED] >

Verzonden: woensdag 24 mei 2023 08:36

Aan: Voorlichting Raad van State <Voorlichting@RaadvanState.nl>

Onderwerp: Re: vraag over suggestie misbruik WOO door burgers om dwangsom te krijgen

Geachte mevrouw [REDACTED]

Vorige week stuurde ik uw organisatie onderstaande e-mail met vragen waar ik nog geen reactie op heb mogen ontvangen.

Ik veronderstel dat wanneer de voorzitter bestuursrechtspraak uitlatingen doet aan leden van de Tweede Kamer deze ook direct kunnen worden onderbouwd.

Daarom vertrouw ik op een spoedige beantwoording van mijn vragen.

Kunt u aangeven wanneer ik een reactie mag ontvangen?

met vriendelijke groeten

[REDACTED]

Mail 16

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 24 mei 2023 18:32
Aan: [REDACTED] <[REDACTED]@RaadvanState.nl>
CC: [REDACTED] <[REDACTED]@RaadvanState.nl>
Onderwerp: RE: vraag over suggestie misbruik WOO door burgers om dwangsom te krijgen

Ha [REDACTED]
Eindelijk tijd gevonden er naar te kijken, zie hieronder. Ben je het eens? Kan je er zo mee uit de voeten?
Grt [REDACTED]

=====

"Bart Jan van Ettekoven, voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak, heeft bij de Tweede Kamer een opmerking gemaakt over de trend waarbij de bestuursrechter in het algemeen zich steeds vaker moet buigen over beroepen vanwege niet tijdig beslissen. Ter achtergrond: hij deed dat naar aanleiding van de grote stijging van het aantal beroepen tegen 'niet tijdig beslissen' door bestuursorganen. Dat speelt bij o.a. de IND en de UHT (uitvoeringsorganisatie herstel toeslagen), maar ook bij besluiten op openbaarheidsverzoeken (WOB en WOO) en in het belastingrecht, zoals bij BPM-zaken en WOZ-beschikkingen.

Dat die stijging er is, wordt bevestigd door de Raad voor de Rechtspraak in zijn laatste jaarverslag. Uit de cijfers blijkt ook dat er in 2022 een sterke stijging was het aantal zaken over de BPM-zaken (belasting personenauto's en motorrijwielen). (zie: cijfers bij de rechtbanken en gerechtshoven in belastingzaken [Rechtspraak in cijfers - De Rechtspraak - Jaarverslag 2022 \(jaarverslagrechtspraak.nl\)](#))

Die stijging is met name toe te schrijven aan bedrijven die werken op 'no cure, no pay'-basis. Die moeten het vooral hebben van de bestuurlijke dwangsommen bij niet tijdig beslissen en van proceskostenveroordelingen in beroepszaken tegen niet tijdig beslissen (dit is wat Van Ettekoven bedoelt met de 'perverse' financiële prikkel). De bestuursrechtspraak als geheel moet zich daarmee in toenemende mate buigen over zaken die niet gaan over de inhoud van een besluit, maar alleen over de vraag of de overheid dat besluit al dan niet op tijd heeft genomen en of het bestuur een dwangsom is verschuldigd vanwege te laat beslissen.

In jouw vragen – en we zien dat ook op sociale media – leg je een verband met wat de Raad van State in zijn eigen jaarverslag schrijft en waar je ook uit citeert. Maar het is belangrijk om te melden dat wat Bart Jan van Ettekoven in de Tweede Kamer op 11 mei heeft gezegd zich richt op een bredere trend in het bestuursrecht en de bestuursrechtspraak.

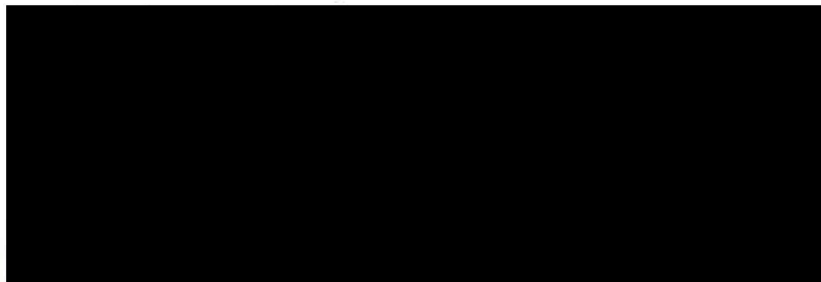
Het jaarverslag sluit daar bij aan. De laagdrempelige manier waarop burgers zich tot bestuur kunnen richten (Wet elektronisch bestuurlijk verkeer) is een groot goed. Laat daar geen misverstand over bestaan. Het is uit oogpunt van dienstverlening aan burgers positief te waarderen dat burgers (ook) via mail een aanvraag of verzoek aan het openbaar bestuur kunnen richten. Maar deze laagdrempelige manier van contact met de overheid wordt door deze "no cure, no pay"-bedrijven ook anders gebruikt dan beoogd en krijgt daarmee een keerzijde. Zeker in zaken waarin 'een ieder' verzoeken aan de overheid kan richten en dit niet is voorbehouden aan belanghebbenden, zoals bij de WOB / WOO, kan van de eenvoudige toegang tot het openbaar bestuur ook misbruik worden gemaakt.

Meer in het algemeen wordt de mogelijkheid van beroep tegen 'niet tijdig beslissen' door de overheid, al dan niet in combinatie met het innen van dwangsommen, een verdienmodel van bedrijven. Het punt dat de Raad van State in het jaarverslag heeft willen maken zit 'm vooral in die de grote hoeveelheden 'beroepen niet tijdig -zaken' die de bestuursrechtspraak als geheel raken. Dat was ook te beluisteren in de toelichting van Van Ettekoven aan de Tweede Kamer op 11 mei die algemeen van aard was.

Ik ben het met je eens dat de in het jaarverslag genoemde voorbeeld van 'vanuit huis per mail talloze verzoeken te doen om stukken openbaar te maken, en om vervolgens een ingebrekestelling te sturen en een verzoek om een dwangsom' niet precies genoeg is. In WOO-zaken is door een wetswijziging de bestuurlijke dwangsom niet meer mogelijk. Wel een rechterlijke dwangsom als tegen het niet tijdig beslissen beroep bij de rechter is ingesteld.

De bestuurlijke dwangsom speelt wel een rol in andere bestuursrechtelijke procedures, zoals o.a. in UHT, Woz en Bpm-zaken. Als niet tijdig is beslist (d.w.z. binnen de wettelijke beslisttermijn) en ook na een ingebrekestelling aan het bestuur een besluit uitblijft dan verbeurt dat bestuur automatisch een dwangsom die kan oplopen tot 1.420 euro. En omdat dat in grote aantallen zaken gebeurt, zoals bij de IND, zijn hier grote bedragen belastinggeld mee gemoeid. Zie tot slot als voorbeeld: [Gemeente Utrecht moet bijna 1 miljoen euro aan dwangsommen aan inwoner betalen | Vijverberg Advocaten & Adviseurs](#)."

Hopelijk heb ik je hiermee voldoende toelichting en informatie gegeven."

RE: vraag over suggestie misbruik WOO door burgers om dwangsom te krijgen

Voorlichting Raad van State

Aan [REDACTED]

Algemeen

Opvolgen. Begindatum: woensdag 5 juli 2023. Einddatum: woensdag 5 juli 2023.

Beantwoorden

Allen beantwoorden

Doorsturen

do 25-5-2023 09:14

Geachte heer [REDACTED]

Bart Jan van Ettehoven, voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak, heeft bij de Tweede Kamer een opmerking gemaakt over de trend waarbij de bestuursrechter in het algemeen zich steeds vaker moet buigen over beroepen vanwege niet tijdig beslissen. Ter achtergrond: hij deed dat naar aanleiding van de grote stijging van het aantal beroepen tegen 'niet tijdig beslissen' door bestuursorganen. Dat speelt bij o.a. de IND en de UHT (uitvoeringsorganisatie herstel toeslagen), maar ook bij besluiten op openbaarheidsverzoeken (WOB en WOO) en in het belastingrecht, zoals bij BPM-zaken en WOZ-beschikkingen.

Wat die stijging er is, wordt bevestigd door de Raad voor de Rechtspraak in zijn laatste jaarverslag. Uit de cijfers blijkt ook dat er in 2022 een sterke stijging was het aantal zaken over de BPM-zaken (belasting personenauto's en motorrijwielen). (zie: cijfers bij de rechtbanken en gerechtshoven in belastingzaken [Rechtspraak in cijfers - De Rechtspraak - Jaarverslag 2022 \(jaarverslagrechtspraak.nl\)](#)) en de toelichting van de Raad voor de Rechtspraak: [De Rechtspraak in 2022 - De Rechtspraak - Jaarverslag 2022 \(jaarverslagrechtspraak.nl\)](#) "De Raad voor de Rechtspraak: "De werkwijze van deze bureaus en de grote toename van het aantal ncnp-zaken leidt tot steeds meer verstopping van de belastingrechtspraak en daarmee tot steeds langere doorlooptijden en hogere kosten."

Die stijging is met name toe te schrijven aan bedrijven die werken op 'no cure, no pay'-basis. Die moeten het vooral hebben van de bestuurlijke dwangsommen bij niet tijdig beslissen en van proceskostenveroordelingen in beroepszaken tegen niet tijdig beslissen (dit is wat Van Ettehoven bedoelt met de 'perverse' financiële prikkel). De bestuursrechtspraak als geheel moet zich daarmee in toenemende mate buigen over zaken die niet gaan over de inhoud van een besluit, maar alleen over de vraag of de overheid dat besluit al dan niet op tijd heeft genomen en of het bestuur een dwangsom is verschuldigd vanwege te laat beslissen.

In jouw vragen – en we zien dat ook op sociale media – leg je een verband met wat de Raad van State in zijn eigen jaarverslag schrijft en waar je ook uit citeert. Maar het is belangrijk om te melden dat wat Bart Jan van Ettehoven in de Tweede Kamer op 11 mei heeft gezegd zich richt op een bredere trend in het bestuursrecht en de bestuursrechtspraak.

Het jaarverslag sluit daar bij aan. De laagdrempelige manier waarop burgers zich tot bestuur kunnen richten (Wet elektronisch bestuurlijk verkeer) is een groot goed. Laat daar geen misverstand over bestaan. Het is uit oogpunt van dienstverlening aan burgers positief te waarderen dat burgers (ook) via mail een aanvraag of verzoek aan het openbaar bestuur kunnen richten. Maar deze laagdrempelige manier van contact met de overheid wordt door deze "no cure, no pay"-bedrijven ook anders gebruikt dan beoogd en krijgt daarmee een keerzijde. Zeker in zaken waarin 'een ieder' verzoeken aan de overheid kan richten en dit niet is voorbehouden aan belanghebbenden, zoals bij de WOB / WOO, kan van de eenvoudige toegang tot het openbaar bestuur ook misbruik worden gemaakt.

Meer in het algemeen wordt de mogelijkheid van beroep tegen 'niet tijdig beslissen' door de overheid, al dan niet in combinatie met het innen van dwangsommen, een verdienmodel van bedrijven. Het punt dat de Raad van State in het jaarverslag heeft willen maken zit 'm vooral in die de grote hoeveelheden 'beroepen niet tijdig -zaken' die de bestuursrechtspraak als geheel raken. Dat was ook te beluisteren in de toelichting van Van Ettehoven aan de Tweede Kamer op 11 mei die algemeen van aard was.

Ik ben het met je eens dat de in het jaarverslag genoemde voorbeeld van 'vanuit huis per mail talloze verzoeken te doen om stukken openbaar te maken, en om vervolgens een ingebrekestelling te sturen en een verzoek om een dwangsom' niet precies genoeg is. In WOO-zaken is door een wetwijziging de bestuurlijke dwangsom niet meer mogelijk. Wel een rechterlijke dwangsom als tegen het niet tijdig beslissen beroep bij de rechter is ingesteld.

De bestuurlijke dwangsom speelt wel een rol in andere bestuursrechtelijke procedures, zoals o.a. in UHT, Woz en Bpm-zaken. Als niet tijdig is beslist (d.w.z. binnen de wettelijke beslistermijn) en ook na een ingebrekestelling aan het bestuur een besluit uitblijft dan verbeurt dat bestuur automatisch een dwangsom die kan oplopen tot 1.420 euro. En omdat dat in grote aantallen zaken gebeurt, zoals bij de IND, zijn hier grote bedragen belastinggeld mee gemoeid.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]

[REDACTED]

Op ma 5 jun 2023 om 12:44 schreef [REDACTED] <[REDACTED]>:

Geachte heer / mevrouw,

Naar aanleiding van het Jaarverslag en uitspraken van de heer Van Ettekhoven daaromtrent heb ik enkele vragen. Die vindt u in de bijlage.

Vanzelfsprekend zou ik een reactie zeer waarderen. Kunt u mij laten weten of u in staat bent om deze week te reageren?

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]
[REDACTED]

Bijlage

Vragen voor Bart-Jan Van Ettekhoven

In het Jaarverslag 2022 staat dat: *'Het is tegenwoordig voor iedereen mogelijk om vanuit huis per mail talloze verzoeken te doen om stukken openbaar te maken, en om vervolgens een ingebrekestelling te sturen en een verzoek om een dwangsom. Maar dit systeem leidt tot perverse prikkels en tot overbelasting van rechterlijke instanties als die verzoeken moeten worden behandeld door uitvoeringsorganen die zwaar onderbezet zijn en daardoor massaal beslistermijnen niet halen.'* De voetnoot verwijst 'ter illustratie' naar het ministerie van VWS dat extra mensen heeft moeten aannemen om WOO-verzoeken af te handelen.

In een mondelinge toelichting zei u over die dwangsom: *'Je kunt een dwangsom ophalen van 1420 euro. Dat blijkt zo aantrekkelijk te zijn dat we duizenden zaken hebben liggen die alleen maar daarover gaan. Die gaan niet over de inhoud [...] Het is een soort molentje dat ronddraait – het bestuur heeft niet tijdig beslist, ja zei de rechter, dan moet ie dat nu wel doen – terwijl je al weet dat het bestuursorgaan ook die uitspraak niet waar gaat kunnen maken.'*

- In uw toelichting lijkt u te doelen op de bestuurlijke dwangsom. Die kan immers oplopen tot ruim 1400 euro (veel minder dan de maximale gerechtelijke dwangsom). **Bedoelde u met die 1420 euro inderdaad de bestuurlijke dwangsom?**
- Ook het Jaarverslag lijkt te doelen op de bestuurlijke dwangsom. **Klopt dat? Zo nee, waarom niet?**
- **Als de RvS spreekt van 'perverse prikkels' van het systeem gaat het dan om de bestuurlijke dwangsom of de gerechtelijke dwangsom? Of beide?**
- U stelt dat er duizenden beroepen-niet-tijdig-beslissen (BNTB) lopen omdat het 'aantrekkelijk' is om een dwangsom 'op te halen'. **Hoe heeft u kunnen vaststellen dat die BNTB's er zijn vanwege die financiële prikkel en niet in de eerste plaats omdat een bestuursorgaan niet tijdig beslist?**
- **In welke categorie zaken (UHT, vreemdelingen, WOO) worden BNTB's aangespannen vanwege 'perverse prikkels'?**
- In BNTB's in vreemdelingenzaken is er geen bestuurlijke boete. **Kan er desondanks sprake zijn van perverse prikkels om die zaken aan te spannen? Zo ja, waarom?**
- In het jaarverslag worden de 'perverse prikkels' geïllustreerd met de belasting van WOO-verzoeken op het 'onderbezette' VWS. Dat is opmerkelijk omdat volgens de Raad voor de Rechtspraak de belasting op het systeem hoofdzakelijk wordt veroorzaakt door UHT- en vreemdelingenzaken, niet zozeer door WOO-verzoeken. Bovendien kent een BNTB vanwege een WOO-verzoek geen bestuurlijke dwangsom. In WOB-zaken zijn ministeries een beperkt aantal (gerechtelijke) dwangsommen verschuldigd, blijkt uit [cijfers](#) van BZK. In 2021 ging het om 98 dwangsommen. **Waarom verwijst de RvS naar WOO-verzoeken in deze context?**
- Het jaarverslag en uw uitspraken wekken de indruk dat de RvS meent dat bestuursorganen en de rechtspraak het slachtoffer zijn van burgers die een BNTB instellen om dwangsommen binnen te slepen. **Beschouwt u de overheid inderdaad als slachtoffer van dit systeem?**
- Dat er veel BNTB's zijn komt in de eerste plaats omdat besluiten te laat worden genomen, mede vanwege 'zware onderbezetting', schrijft de RvS. De burger is daar slachtoffer van. Daar ligt echter de nadruk in het Jaarverslag en in uw mondelinge toelichting niet op. Die ligt op de perverse prikkels waarvan de overheid en rechtspraak slachtoffer is. **Waarom maakt u meer woorden vuil aan de gevolgen van de BNTB voor de overheid dan aan de gevolgen van te laat beslissen voor burgers?**
- Dat er zijn algemeenheid vaak beroep wordt aangetekend komt ook omdat veel bestuursorganen de bezwaarprocedure onvoldoende serieus nemen en veel bezwaren afwijzen zonder degelijke behandeling. **Vormt dit geen grotere belasting voor de rechtspraak dan die BNTB?**
- De rechtsbescherming van burgers in UHT-zaken schiet ernstig tekort: bezwaartermijnen worden immers zwaar overschreden met BNTB als gevolg. Voor duizenden slachtoffers van de toeslagenaffaire is het uitblijven van beslissingen traumatisch. **Waarom krijgt dat geen aandacht in het Jaarverslag?**
- Het Jaarverslag en uw toelichting geven de indruk dat de RvS en u zelf voorstander zijn van afschaffing van de bestuurlijke dwangsom. U vindt immers dat het systeem perverse prikkels heeft met nadelige effecten op de rechtspraak. Bovendien benadrukt u dat wij het enige land in Europa zijn met een (bestuurlijke?) dwangsom – in deze context geen positieve uitzondering. **Waarom is het verminderen van de rechtsbescherming van burgers bij een stilzittende overheid te verkiezen boven een systeem zonder dwangsom?**
- U schreef: *'De ontvangen kritiek is hard aangekomen, maar is ook aanleiding om hard te werken aan zo optimaal mogelijke kwaliteit van de bestuursrechtspraak. Dat is nodig om het vertrouwen in de bestuursrechtspraak te herstellen en om te helpen voorkomen dat burgers opnieuw klem komen te zitten tussen de raderen van wetgeving, bestuur en bestuursrechtspraak.'* **Denkt u dat uw uitspraak helpt om het vertrouwen in de bestuursrechtspraak te herstellen?**

Mail 19

Van: [REDACTED] <[REDACTED]>
Verzonden: dinsdag 6 juni 2023 12:56
Aan: Voorlichting Raad van State <Voorlichting@RaadvanState.nl>
Onderwerp: Re: Vragen FTM voor BJ van Ettekhoven

Beste,

De laatste vraag is fout geformuleerd. Er had moeten staan: 'Waarom is het verminderen van de rechtsbescherming van burgers bij een stilzittende overheid te verkiezen boven een systeem **met** dwangsommen?'

Groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

Mail 20

Van: [REDACTED] <[REDACTED]@RaadvanState.nl>

Verzonden: dinsdag 6 juni 2023 17:00

Aan: [REDACTED] <[REDACTED]@raadvanstate.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@raadvanstate.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@RaadvanState.nl>

Onderwerp: RE: Vragen FTM voor BJ van Ettekoven

Kijken jullie even snel mee of er geen rare dingen in staan?

Heel bewust nauw aangesloten bij de eerder afgestemde bewoordingen.

Dat zijn dan dus geen concrete antwoorden op de vragen van [REDACTED] maar dat is ook bewust. Want als we die nu proberen te beantwoorden dan zijn we alsnog buiten [REDACTED] aan het reageren. En zoals ik al zei: [REDACTED] zal toch nog wel met drie vragenronden komen, dus wil hier ook weer niet al te uitgebreid en concreet induiken voor een eerste reactie.

Hoor graag even. Thanks!

=====

Beste [REDACTED]

Dank voor je mail. Uiteraard krijg je een reactie van ons. Alleen lukt het niet om je deze week een reactie van Bart-Jan van Ettekoven (zonder h in zijn achternaam) te mailen. Simpele reden: hij is de komende twee weken met vakantie in het buitenland.

In algemene zin kan ik naar aanleiding van je mail wel het volgende antwoorden.

Om maar meteen met de deur in huis te vallen: het voorbeeld dat we in het jaarverslag hebben genoemd dat er 'vanuit huis per mail talloze verzoeken gedaan kunnen worden om stukken openbaar te maken, om vervolgens een ingebrekestelling te sturen en een verzoek om een dwangsom' is niet precies genoeg. In Woo-(of voormalige Wob-)zaken is door een wetswijziging de bestuurlijke dwangsom niet meer mogelijk. Wel een rechterlijke dwangsom als tegen het niet tijdig beslissen beroep bij de rechter is ingesteld. De bestuurlijke dwangsom speelt wel een rol in andere bestuursrechtelijke procedures, zoals o.a. in UHT, Woz en Bpm-zaken. Als niet tijdig is beslist (d.w.z. binnen de wettelijke beslistermijn) en ook na een ingebrekestelling aan het bestuur een besluit uitblijft dan verbeurt dat bestuur automatisch een dwangsom die kan oplopen tot 1.420 euro. En omdat dat in grote aantallen zaken gebeurt, zoals bij de IND, zijn hier grote bedragen belastinggeld mee gemoeid.

Bart Jan van Ettekoven heeft in zijn toelichting op het jaarverslag bij de Tweede Kamer een opmerking gemaakt over de trend waarbij de bestuursrechter in het algemeen zich steeds vaker moet buigen over beroepen vanwege niet tijdig beslissen. Hij deed dat naar aanleiding van de grote stijging van het aantal beroepen tegen 'niet tijdig beslissen' door bestuursorganen. Dat speelt bij o.a. de IND en de UHT (uitvoeringsorganisatie herstel toeslagen), **maar ook bij besluiten op openbaarheidsverzoeken (Wob en Woo)** en in het belastingrecht, zoals bij BPM-zaken en WOZ-beschikkingen.

Dat die stijging er is, wordt bevestigd door de Raad voor de rechtspraak in zijn laatste jaarverslag. Uit de cijfers blijkt ook dat er in 2022 een sterke stijging was het aantal zaken over de BPM-zaken (belasting personenauto's en motorrijwielen). (zie: cijfers bij de rechtbanken en gerechtshoven in belastingzaken [Rechtspraak in cijfers - De Rechtspraak - Jaarverslag 2022 \(jaarverslagrechtspraak.nl\)](#)) en de toelichting van de Raad voor de Rechtspraak: [De Rechtspraak in 2022 - De Rechtspraak - Jaarverslag 2022 \(jaarverslagrechtspraak.nl\)](#) "De Raad voor de Rechtspraak: "De werkwijze van deze bureaus en de grote toename van het aantal ncnp-zaken leidt tot steeds meer verstopping van de belastingrechtspraak en daarmee tot steeds langere doorlooptijden en hogere kosten."

Die stijging is toe te schrijven aan bedrijven die werken op 'no cure, no pay'-basis. Die moeten het vooral hebben van de bestuurlijke dwangsommen bij niet tijdig beslissen en van proceskostenveroordelingen in beroepszaken tegen niet tijdig beslissen (dit is wat Bart Jan van Ettekoven bedoelt met de 'perverse' financiële prikkel). De bestuursrechtspraak als geheel moet zich daarmee in toenemende mate buigen over zaken die niet gaan over de *inhoud* van een besluit, maar alleen over de vraag of de overheid dat besluit al dan niet op tijd heeft genomen en of het bestuur een dwangsom is verschuldigd vanwege te laat beslissen.

De laagdrempelige manier waarop burgers zich tot bestuur kunnen richten (Wet elektronisch bestuurlijk verkeer) is een groot goed. Laat daar absoluut geen misverstand over bestaan. Het is uit oogpunt van dienstverlening aan burgers positief te waarderen dat burgers (ook) via mail een aanvraag of verzoek aan het openbaar bestuur kunnen richten. Maar deze laagdrempelige manier van contact met de overheid wordt door deze "no cure, no pay"-bedrijven ook anders gebruikt dan is beoogd en krijgt daarmee een keerzijde. Zeker in zaken waarin "een ieder" verzoeken aan de overheid kan richten en dit niet is voorbehouden aan belanghebbenden, zoals bij de Wob/Woo, kan van de eenvoudige toegang tot het openbaar bestuur ook misbruik worden gemaakt.

Meer in het algemeen wordt de mogelijkheid van beroep tegen 'niet tijdig beslissen' door de overheid, al dan niet in combinatie met het innen van dwangsommen, een verdienmodel van bedrijven. Het punt dat de Raad van State in het jaarverslag heeft willen maken zit 'm vooral in die de grote hoeveelheden 'beroepen niet tijdig -zaken' die de bestuursrechtspraak *als geheel* raken. Dat was ook te beluisteren in de toelichting van Bart Jan van Ettekoven aan de Tweede Kamer op 11 mei die algemeen van aard was.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Mail 21

Van: [REDACTED] <[REDACTED]@RaadvanState.nl>

Verzonden: dinsdag 6 juni 2023 17:26

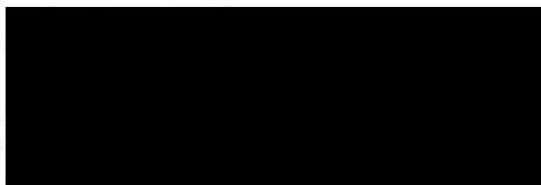
Aan: [REDACTED] <[REDACTED]@RaadvanState.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@raadvanstate.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@raadvanstate.nl>

Onderwerp: RE: Vragen FTM voor BJ van Ettekhoven

Mooie reactie.

Twee opmerkingen.

1. Ik zou alleen die rode frase eruit halen over Woo/Wob-zaken. De eerstvolgende vraag van Strop gaat zijn of wij veel Wob/Woo-zaken in behandeling hebben die gaan over niet tijdig beslissen. Ik denk dat dat erg meevalt wat juist het algemene verhaal weer ondergraaft. Terwijl dat zo sterk is. Bij die andere kwesties is het aantal zaken echt spectaculair gestegen en ook met cijfers aanwijsbaar.
2. *Die stijging is toe te schrijven aan bedrijven die werken op 'no cure, no pay'-basis.* Ik zou dit echt toeschrijven aan zaken over BPM en WOZ. Bij de UHT zitten geen no cure, no pay bureautjes volgens mij. Die moeten we daar ook niet mee in verband brengen. De BPM en WOZ zijn wel goede voorbeelden en worden met feiten onderbouwd.
Ik stel voor: *Die stijging van BPM- zaken en WOZ-zaken is toe te schrijven aan bedrijven....*

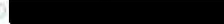

Mail 22

RE: Vragen FTM voor BJ van Ettekhoven

  Beantwoorden Allen beantwoorden Doorsturen

Aan

wo 7-6-2023 09:18

 Algemeen

 Opvolgen. Begindatum: woensdag 5 juli 2023. Einddatum: woensdag 5 juli 2023.

Ha,

Indeed, volgens mij is dit de goede toon. Twee opmerkingen, niet inhoudelijk want daar weten jullie veel meer van:

- Kijk even of je het wat kunt inkorten, er zit best veel herhaling in, en korter is beter – er komen toch vervolgvragen. Zinnetjes als “Laat daar absoluut geen misverstand over bestaan” zou ik weglaten, want die doen het omgekeerde van wat de schrijver beoogt (‘als dat zo is, waarom moet je dat dan zeggen?’)
- Ik weet niet of het verstandig is expliciet te zeggen dat die bureau’s een pervers verdienmodel hebben. Het IS wel zo, maar de reactie is dat je ze de kans geeft dat vroom te gaan ontkennen en in een slachtofferrol te kruipen. En het is denk ik niet nodig: het overbelast de rechtspraak en kost de maatschappij veel geld, dat punt maak je helder. Of de drijfveren van die clubs deugen mag de lezer beoordelen.

Gz

Mail 23

Artikel in Follow The Money

 Voorlichting Raad van State

  Beantwoorden Allen beantwoorden Doorsturen

Aan   Bestuursraad; di 13-6-2023 17:38

CC   ; +4 andere personen

Algemeen

Opvolgen. Begindatum: woensdag 5 juli 2023. Einddatum: woensdag 5 juli 2023.
U hebt dit bericht beantwoord op 14-6-2023 07:46.

Beste collega's,
Ter info!

Morgen zal Follow the Money met een kritisch artikel komen over de passage in ons jaarverslag op pagina 19 waarin we opmerken dat 'Het tegenwoordig voor iedereen mogelijk is om vanuit huis per mail talloze verzoeken te doen om stukken openbaar te maken, en om vervolgens een ingebrekestelling te sturen en een verzoek om een dwangsom. Maar dit systeem leidt tot perverse prikkels en tot overbelasting van rechterlijke instanties als die verzoeken moeten worden behandeld door uitvoeringsorganen die zwaar onderbezet zijn en daardoor massaal beslistermijnen niet halen.'

FtM vindt het "zeer opmerkelijk dat wij deze opvatting hebben over burgers en de Woo". De Woo leidt niet tot overbelasting volgens hen.

Zij slaan hierop aan vanwege tweets die hier eerder over verschenen. Ook kregen we hierover enkele mails die we in samenspraak met Bart Jan hebben beantwoord in de volgende lijn:

"Het voorbeeld dat we in het jaarverslag hebben genoemd dat er 'vanuit huis per mail talloze verzoeken gedaan kunnen worden om stukken openbaar te maken, om vervolgens een ingebrekestelling te sturen en een verzoek om een dwangsom' is niet precies genoeg. In Woo-(of voormalige Wob-)zaken is door een wetswijziging de bestuurlijke dwangsom niet meer mogelijk. Wel een rechterlijke dwangsom als tegen het niet tijdig beslissen beroep bij de rechter is ingesteld. De bestuurlijke dwangsom speelt wel een rol in andere bestuursrechtelijke procedures, zoals o.a. in UHT-(uitvoeringsorganisatie herstel toeslagen), WOZ- en BPM-(belasting personenauto's en motorrijwielen)zaken. Als niet tijdig is beslist (d.w.z. binnen de wettelijke beslistermijn) en ook na een ingebrekestelling aan het bestuur een besluit uitblijft dan verbeurt dat bestuur automatisch een dwangsom die kan oplopen tot 1.420 euro. En omdat dat in grote aantallen zaken gebeurt, zoals bij de IND, zijn hier grote bedragen belastinggeld mee gemoeid.

Bart Jan van Ettekovén heeft in zijn toelichting op het jaarverslag bij de Tweede Kamer een opmerking gemaakt over de trend waarbij de bestuursrechter in het algemeen zich steeds vaker moet buigen over beroepen vanwege niet tijdig beslissen. Hij deed dat naar aanleiding van de grote stijging van het aantal beroepen tegen 'niet tijdig beslissen' door bestuursorganen. Dat speelt dus bij o.a. de IND en de Uitvoeringsorganisatie herstel toeslagen en in het belastingrecht, zoals bij BPM-zaken en WOZ-beschikkingen. Dat die stijging er is, wordt bevestigd door de Raad voor de rechtspraak in zijn laatste jaarverslag. Uit de cijfers blijkt ook dat er in 2022 een sterke stijging was het aantal zaken over de BPM-zaken. (zie: cijfers bij de rechtbanken en gerechtshoven in belastingzaken [Rechtspraak in cijfers - De Rechtspraak - Jaarverslag 2022 \(jaarverslagrechtspraak.nl\)](#)) en de toelichting van de Raad voor de Rechtspraak: [De Rechtspraak in 2022 - De Rechtspraak - Jaarverslag 2022 \(jaarverslagrechtspraak.nl\)](#) "De Raad voor de Rechtspraak: "De werkwijze van deze bureaus en de grote toename van het aantal 'no cure, no pay'-zaken leidt tot steeds meer verstopping van de belastingrechtspraak en daarmee tot steeds langere doorlooptijden en hogere kosten."

Die stijging van BPM- en WOZ-zaken is dus toe te schrijven aan bedrijven die werken op 'no cure, no pay'-basis. Die moeten het vooral hebben van de bestuurlijke dwangsommen bij niet tijdig beslissen en van proceskostenveroordelingen in beroepszaken tegen niet tijdig beslissen (dit is wat Bart Jan van Ettekovén bedoelt met de 'perverse' financiële prikkel). De bestuursrechtspraak als geheel moet zich daarmee in toenemende mate buigen over zaken die niet gaan over de inhoud van een besluit, maar alleen over de vraag of de overheid dat besluit al dan niet op tijd heeft genomen en of het bestuur een dwangsom is verschuldigd vanwege te laat beslissen.

De laagdrempelige manier waarop burgers zich tot bestuur kunnen richten (Wet elektronisch bestuurlijk verkeer) is een heel groot goed. Het is uit oogpunt van dienstverlening aan burgers positief te waarderen dat burgers (ook) via mail een aanvraag of verzoek aan het openbaar bestuur kunnen richten. Maar deze laagdrempelige manier van contact met de overheid heeft ook een keerzijde. 'No cure, no pay'-bedrijven gebruiken deze ook anders dan is beoogd. Zeker in zaken waarin "een ieder" verzoeken aan de overheid kan richten en dit niet is voorbehouden aan "belanghebbenden", zoals bij de Wob/Woo, kan van de eenvoudige toegang tot het openbaar bestuur ook misbruik worden gemaakt. De praktijk laat dat zien.

Meer in het algemeen wordt de mogelijkheid van beroep tegen 'niet tijdig beslissen' door de overheid, al dan niet in combinatie met het innen van dwangsommen, een verdienmodel van bedrijven. Het punt dat de Raad van State in het jaarverslag heeft willen maken zit 'm vooral in die grote hoeveelheden 'beroepen niet tijdig -zaken' die de bestuursrechtspraak als geheel raken. Dat was ook te beluisteren in de toelichting van Bart Jan van Ettekovén aan de Tweede Kamer op 11 mei die algemeen van aard was."

'Vanzelfsprekend' bleef FtM kritisch en erg hangen op detailniveau, terwijl ik nogmaals benadrukte dat de passage in de sleutel van de overbelaste rechtspraak moest worden gelezen en breder is bedoeld dan de Woo. Hij vond dat wij over de andere zaken (BPM en WOZ) niet gingen, want die lagen bij andere rechters. Ik antwoordde daarop dat de boodschap van de algemene beschouwing van het jaarverslag is dat de slagkracht van de overheid onder druk staat. Dat in de beschouwing vijf thema's zijn uitgelicht die illustratief zijn voor de complexiteit van de opgaven. Een van die thema's is de rechtspraak. Wij constateren (en daar staan we vanzelfsprekend niet alleen in) dat de rechtspraak overbelast is. Daar zijn diverse redenen voor, we noemen in het jaarverslag ook het tekort aan menskracht. En meer financiële middelen zijn nodig. En **in breder verband** noemen we ook: 'BNTB'. Uiteraard vinden wij dat het **geen** is dat toekomt tot de rechter laagdrempelig is. Dat schrijven we ook letterlijk in onze beschouwing. We willen echter ook in het kader van ons thema benoemen dat er een *keerzijde* is aan, en dat dit systeem leidt tot perverse prikkels en dan doelen we op 'no cure, no pay'-bedrijfjes die er een verdienmodel in zien. We doelen dan niet op de rechtszoekende burger.

FtM vond dat wij hiermee hun kritiek niet hebben weerlegd. Ik had niet anders verwacht. Ze hebben hun verhaal gewoon klaar, al voordat ze met ons contact opnamen, helaas werken zij zo. Ik heb wel benadrukt dat onze reactie in het stuk terug te lezen moet zijn. Hij vraagt om een weerwoord, dan moet die ook kenbaar zijn. We gaan het zien. Ik houd jullie op de hoogte.

Met groet en fijne avond,

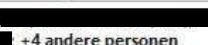
[Redacted signature]

Mail 24

Artikel in Follow The Money

Voorlichting Raad van State

Aan   ; Bestuursraad;

wo 14-6-2023 07:46

CC Afdeling Communicatie; +4 andere personen

 Beantwoorden Allen beantwoorden Doorsturen

 Algemeen

 Opvolgen, Begindatum: woensdag 5 juli 2023. Einddatum: woensdag 5 juli 2023.
U hebt dit bericht doorgestuurd op 14-6-2023 08:16.

Goedemorgen!

Hier de tekst van het aangekondigde artikel in Follow the Money. Op de site hebben ze onder dit artikel ook mijn mailwisseling met in zijn geheel gepubliceerd. Dat is op zich wel netjes voor de gehele beeldvorming.

 heeft zich anderhalf jaar geleden ook vastgebeten in ons reflectieprogramma en reflectierapport. Daar komt hij in dit artikel ook weer in terug.

We gaan vandaag monitoren of dit verder nog wordt opgepakt door andere media.

Met groet,

Hoogste rechter ziet de overheid als slachtoffer van graaiende burgers

JAN-HEIN STROP

8 CONNECTIES

6 BIJDRAGEN

De Raad van State – de hoogste rechter in bestuurszaken – vindt dat de rechtspraak overbelast raakt door de vele verzoeken van burgers om openbaarmaking van overheidsinformatie. Velen van hen zouden dat alleen doen om een dwangsom binnen te halen bij de rechter. Klopt dit? En waarom schildert de Raad van State de overheid af als slachtoffer van graaiende burgers?

DIT STUK IN 1 MINUUT

- Als burgers te lang moeten wachten op beslissingen van de overheid, kunnen zij die in gebreke stellen, en daarna een zogeheten ‘beroep-niet-tijdig-beslissen’ instellen via de bestuursrechter.
- De bestuursrechter kan een dwangsom eisen; dat is een vorm van rechtsbescherming voor de burger.
- De Raad van State klaagt in zijn meest recente jaarverslag over de ‘talloze verzoeken’ die burgers aan de overheid doen om informatie openbaar te maken.
- Mensen zouden massaal informatie opvragen omdat ze dan een dwangsom kunnen opeisen. Volgens de Raad raken overheden en de rechtspraak daardoor overbelast.
- Deze bewering van de Raad van State is onjuist, blijkt uit onderzoek.
- Bovendien gaat deze voorstelling van zaken voorbij aan het feit dat de Nederlandse overheid al jaren onderpresteert op transparantie en het vrijgeven van informatie. Door de burger als profiteur neer te zetten en de aandacht af te leiden van het falen van de overheid, lijkt de Raad van State van de toeslagenaffaire weinig

Burgers hebben een wapen om een stilzittende overheid tot actie te bewegen. Als een bestuursorgaan te lang wacht om een besluit te nemen, dan kan de burger dat orgaan in gebreke stellen. Als de overheid na twee weken nog steeds geen besluit neemt, dan kun je als burger een ‘beroep-niet-tijdig-beslissen’ instellen bij de rechtbank, met een verzoek om een dwangsom.

Deze dwangsom is dus een vorm van rechtsbescherming.

Volgens de Raad van State – de hoogste bestuursrechter – wordt daar flink misbruik van gemaakt. In het medio april verschenen [Jaarverslag 2022](#) staat deze opmerkelijke passage:

Het is tegenwoordig voor iedereen mogelijk om vanuit huis per mail talloze verzoeken te doen om stukken openbaar te maken [op grond van de Wet Open Overheid, red.], en om vervolgens een ingebrekestelling te sturen en een verzoek om een dwangsom. Maar dit systeem leidt tot perverse prikkels en tot overbelasting van rechterlijke instanties als die verzoeken moeten worden behandeld door uitvoeringsorganen die zwaar onderbezet zijn en daardoor massaal beslistermijnen niet halen.

In een voetnoot verwijst de Raad naar het ministerie van Volksgezondheid (VWS), dat extra mensen heeft moeten aannemen om informatieverzoeken van burgers inzake de bestrijding van de coronapandemie af te handelen.

Ook journalisten van Follow the Money hebben procedures doorlopen bij de bestuursrechter vanwege niet tijdig beslissen door overheden, waaronder VWS. De afhandeling van meerdere verzoeken op grond van de Wet Open Overheid (Woo) laat nu al meer dan anderhalf jaar op zich wachten.

‘Dwangsom ophalen is aantrekkelijk’

De voorzitter van de afdeling bestuursrechtspraak, Bart Jan van Ettekoven, zei op 11 mei in een mondelinge toelichting op dit jaarverslag in de Tweede Kamer:

‘Je kunt een dwangsom ophalen van 1420 euro. Dat blijkt zo aantrekkelijk te zijn dat we duizenden zaken hebben liggen die alleen maar daarover gaan. Die gaan niet over de inhoud [...] Het is een soort molentje dat ronddraait – het bestuur heeft niet tijdig beslist, ja zei de rechter, dan moet-ie dat nu wel doen – terwijl je al weet dat het bestuursorgaan ook die uitspraak niet waar gaat kunnen maken.’

Ook zei Van Ettekoven dat we het enige land in Europa zijn met zo’n dwangsom – geen positieve uitzondering kennelijk. Het heeft er zo de schijn van dat de rechters voorstander zijn van afschaffing van de dwangsom, de facto een vermindering van de rechtsbescherming.

Kortom, de Raad van State vindt dat de rechtspraak overbelast raakt door burgers die alleen voor het geld informatie opvragen bij de overheid. Bestuursorganen als VWS zijn daar volgens de Raad eveneens het slachtoffer van.

Zijn Woo-verzoeken inderdaad de oorzaak van de overbelasting? Is er sprake van perverse prikkels? En waarom stelt de Raad van State niet de rechtsbescherming voorop, maar de overheid als slachtoffer van graaiende burgers?

800 zaken

Navraag bij de Raad voor de rechtspraak leert dat er vorig jaar 800 ‘beroepen-niet-tijdig-beslissen’ zijn ingesteld in Woo- en Wob-zaken. Dat aantal vormt geen grote belasting voor de bestuursrechtspraak, die vorig jaar rond de 34 duizend zaken behandelde. Niet voor niets stelt de Raad voor rechtspraak in zijn [jaarverslag](#) dat de grote hoeveelheid beroepen-niet-tijdig vooral zaken betreft rond de Immigratie en Naturalisatiedienst (asiel- en vreemdelingenzaken) en de afwikkeling van de toeslagenaffaire – *niet* de Woo.

Natuurlijk zouden er tussen die 800 Woo-zaken ook een aantal profiteurs kunnen zitten, maar misbruik is lastig vast te stellen. Een deel van de beroepen wordt aangespannen door journalisten, waaronder Follow the Money. Dat doen we niet voor het geld maar om de overheid te dwingen een besluit te nemen.

Bovendien geldt dat een beroep-niet-tijdig-beslissen een weinig tijdrovende procedure is voor de rechtbanken. Er is zelden een zitting en het vonnis is grotendeels een invuloefening. Het zijn immers geen inhoudelijke zaken: ze handelen alleen over de overschrijding van termijnen.

Maar dat wil niet zeggen dat een beroep-niet-tijdig-beslissen en een dwangsom *quick wins* zijn, te behalen met een paar klikken op het scherm, zoals de Raad suggereert (‘vanuit huis per mail talloze verzoeken doen’).

Een burger kan pas een ingebrekestelling sturen nadat de wettelijke beslistermijn van 42 dagen is verstreken. Een overheidsorgaan heeft dan twee weken om alsnog een besluit te nemen. Als dit niet gebeurt kan een beroep-niet-tijdig worden ingediend. Ondanks dat deze zaken ‘versneld’ worden behandeld, duurt het gemiddeld 2,5 maand voordat de rechter tot een uitspraak komt. Die uitspraken volgen een vaste lijn: een overheidsorgaan krijgt alsnog twee weken om tot een besluit te komen, anders volgt een dwangsom. Opgeteld heeft een overheidsorgaan dus vaak vijf maanden de tijd om aan een verzoek te voldoen, voordat de dwangsom überhaupt gaat lopen.

161 dagen wachten

Dat ministeries zich niet houden aan de wettelijke termijn om te beslissen op Woo-verzoeken is al jaren een probleem. In 2021 was de gemiddelde termijn 161 dagen, vorig jaar ongeveer hetzelfde. Gemiddeld doen ministeries vier keer langer over het beantwoorden van Woo-verzoeken dan wettelijk is toegestaan, blijkt uit [onderzoek](#) van de Open State Foundation.

VWS heeft zich helemaal buiten de gangbare praktijk geplaatst door Woo-verzoeken omtrent corona niet individueel af te handelen, maar zo nu en dan enorme hoeveelheden stukken online te zetten. Dat heet de ‘gefaseerde werkwijze’, waarover Follow the Money meermaals schreef. Ten aanzien van deze werkwijze heeft de

Raad van State zich in oktober 2021 in een geruchtmakende [uitspraak](#) begripvol getoond.

Het Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding is minder enthousiast over VWS [in een advies](#) van begin april: Een ‘weinig responsief’ ministerie dat een ‘fabrieksproces’ hanteert om stukken over de pandemie vrij te geven. Waar ‘te grofmazig’ documenten worden geweigerd. Waardoor ‘de controlerende functie van de journalistiek belemmerd wordt’ en ‘toegang tot overheidsinformatie voor eenieder in het gedrang is’.

‘De bekende geitenpaadjes’

Naast de trage afhandeling signaleerde het college een cultuurprobleem op het departement. ‘De bekende geitenpaadjes worden bewandeld om bepaalde stukken maar niet te hoeven geven. Deze grondhouding moet veranderen. Openbaarheid is de norm, dat is het uitgangspunt van de wet.’

Dat er bij ministeries als VWS veel beroepen-niet-tijdig-beslissen worden ingesteld is dus in de eerste plaats te wijten aan de traagheid van besluiten. De onderbezetting bij bestuursorganen waarover de Raad spreekt, speelt vanzelfsprekend een rol maar dat is niet de schuld van de burger. Andere oorzaken van de trage besluitvorming zijn ernstige gebreken in de [informatiehuishouding](#) en de cultuurproblemen die het adviescollege benoemt.

Maar daarover hoor je de Raad van State en Van Ettekoven niet.

De Raad kiest ervoor om de oorzaak van de overbelasting eenzijdig te zoeken bij graaiende burgers in plaats van falende overheden. Vervolgens kiest Van Ettekoven ervoor om in de Tweede Kamer de bestuurlijke dwangsom in een kwaad daglicht te stellen, waarbij hij niet duidelijk maakt welke ‘perverse’ zaken volgens hem aanleiding geven tot ‘duizenden’ dwangsommen.

‘Probleem zit niet bij de burger’

Oud-bestuursrechter Ron Jue publiceerde onlangs het boek [Onrecht in de rechtsbescherming](#) over wat er in zijn visie mis is met de bestuursrechtspraak. Hij heeft het vermoeden dat de Raad van State de overheid en de rechtspraak wil beschermen, ten koste van de rechtsbescherming van de burger. ‘Zo heb ik de rechtspraak van de Raad van State ook lange tijd als bestuursrechter ervaren,’ zegt Jue. ‘Niet de rechtsbescherming van de burger staat voorop. Die lijn trekt de RvS in het jaarverslag moeiteloos door, zo lijkt het. En de toelichting [van Van Ettekoven, *red.*] sluit daarbij aan. De burger, die is lastig en maakt handig gebruik van perverse prikkels van het systeem. Ten onrechte wordt dat beeld geschetst.’

Jue vindt dat de overbelasting wordt veroorzaakt door uitvoeringsinstanties en mogelijk door rechtbanken die eenvoudige procedures niet efficiënt behandelen. ‘Daar moet ook de oplossing worden gezocht en niet bij de burger.’

Follow the Money legde de cijfers van de Raad voor de rechtspraak voor aan de Raad van State en vroeg of het instituut bij de bewering blijft dat Woo-verzoeken leiden tot overbelasting van de rechtspraak en tot een systeem met ‘perverse prikkels’.

Raad van State houdt vol

Het antwoord luidt: ‘Het punt dat de Raad van State in het jaarverslag heeft willen maken zit ’m vooral in die grote hoeveelheden “beroepen-niet-tijdig-zaken” die de bestuursrechtspraak *als geheel* raken. Dat was ook te beluisteren in de toelichting van Bart Jan van Ettekoven aan de Tweede Kamer op 11 mei die algemeen van aard was. [...] Zeker in zaken waarin “een ieder” verzoeken aan de overheid kan richten en dit niet is voorbehouden aan

“belanghebbenden”, zoals bij de Wob/Woo, kan van de eenvoudige toegang tot het openbaar bestuur *ook* misbruik worden gemaakt. De praktijk laat dat zien’ (onderaan dit artikel staat de gehele reactie).

Zo gezien blijft de Raad van State bij zijn standpunt, ondanks het feit dat beroepen-niet-tijdig vanwege de Wob/Woo niet de oorzaak zijn van overbelasting. Op grond waarvan de Raad heeft vastgesteld dat er bij de Wob/Woo sprake is van grootschalig misbruik, licht de woordvoering niet toe.

Ook de vraag waarom zo eenzijdig de nadruk wordt gelegd op de graaiende burger als oorzaak van overbelasting, in plaats van een niet goed functionerende overheid, blijft onbeantwoord.

In de spiegel kijken na de toeslagenaffaire

Het is niet de eerste keer dat de Raad van State uitspraken doet die doen twijfelen aan zijn onbevangenheid jegens de burger.

Na de toeslagenaffaire moest de Raad van State in de spiegel kijken vanwege zijn rol in de affaire. Acht jaar lang hadden de rechters de keiharde interpretatie van de wet gesteund, waardoor ouders bij kleine onregelmatigheden alle toeslag moesten terugbetalen. In 2019 kwam de Raad daarop terug en oordeelde dat er wel degelijk ruimte was voor de Belastingdienst om coulant te zijn.

Dat was een ‘noodgreep’, schreef Van Ettekoven in een artikel in het *Nederlands Juristenblad*. De harde interpretatie was volgens hem de ‘wil van de wetgever’, die daarbij ‘veel oog’ zou hebben gehad voor ‘fraudebestrijding’ en ‘controle’. ‘Dat sloot aan bij de opvattingen van regering en parlement toentertijd en is te begrijpen in het licht van omvangrijke fraude, onder meer de uit de media bekende “Bulgarenfraude”.’

De affaire rond misbruik van toeslagen door Bulgaren stamt uit 2013, de wetgeving voor het toeslagenstelsel is geschreven in 2004 en ingevoerd in 2006. De alles-of-niets-interpretatie van de Raad van State van de wetgeving stamt uit 2011. In de wetsgeschiedenis is bovendien geen enkel aanknopingspunt te vinden voor de stelling van Van Ettekoven. Dus de bewering van de voorzitter klopt niet: de Bulgarenfraude had niets te maken met de ‘wil van de wetgever’.

Als burger sta je 1-0 achter

Kreeg de Belastingdienst te vaak het voordeel van de twijfel, vroeg dagblad *Trouw* aan Van Ettekoven in 2019, waarop de jurist antwoordde: 'Zo werkt het bestuursrecht in algemene zin. Dat gaat ervan uit dat overheidsinstanties rechtmatig te werk gaan en de wet uitvoeren.' Zo sta je als burger bij de hoogste rechter dus direct 1-0 achter: die gaat ervan uit dat het bestuur niets verkeerd heeft gedaan.

Andersom krijgen burgers bij Van Ettekoven niet het voordeel van de twijfel. Zijn 'beeld', zei hij in het interview, is dat anders de 'wettelijke spelregels niet naleven'. Er was 'altijd wel 'iets aan de hand' in die rechtszaken.

Dat het acht jaar heeft geduurd voordat de Raad van State van koers veranderde, laat volgens hoogleraar staats- en bestuursrecht Leonard Besselink zien dat de rechters hun oren lieten hangen naar de Belastingdienst. Dat ziet Besselink bevestigd in het interview in *Trouw*, waarin Van Ettekoven zei dat de Raad waarschijnlijk tot een soepelere uitleg was gekomen, als de Belastingdienst de wet anders had uitgelegd.

Daarmee laadde Van Ettekoven volgens de hoogleraar de verdenking op zich niet zelfstandig de wet uit te leggen, maar in beginsel de uitleg van de overheid te kopiëren. 'Je kunt je afvragen,' zei Besselink daarover tegen *Follow the Money*, 'of een bestuursrechter die zo systematisch het bestuur volgt en daarmee het zicht op het gerechtvaardigde belang van de burger kwijt is, wel een neutrale rechter is – een fundamentele eis van de democratische rechtsstaat.'

'Gouvernementeel'

Twijfels aan de onafhankelijkheid van de Raad van State leefden ook bij wijlen Alex Brenninkmeijer, hoogleraar, kenner van het bestuursrecht, oud-rechter en tot 2014 Nationale ombudsman.

In een [kritische bijdrage](#) in het *Nederlands Juristenblad* in 2021 schreef Brenninkmeijer: 'Het DNA van de Afdeling [bestuursrechtspraak van de Raad van State, red.] kan – ondanks de [stikstofuitspraak](#) – als gouvernementeel beschouwd worden. De geschiedenis van de Raad van State met wetgevingsadvisering én rechtspraak laat een sterke verbondenheid met de regering en met de 'Haagse bubbel' zien, die keer op keer bij de buitenwacht verwondering kan opwekken.' Hij vond dat de bestuursrechtspraak in 25 jaar uitzonderlijk 'burgeronvriendelijk' was geworden.

In het zogeheten [reflectierapport](#) naar aanleiding van de toeslagenaffaire schreef Van Ettekoven: 'De ontvangen kritiek is hard aangekomen, maar is ook aanleiding om hard te werken aan zo optimaal mogelijke kwaliteit van de bestuursrechtspraak. Dat is nodig om het vertrouwen in de bestuursrechtspraak te herstellen en om te helpen voorkomen dat burgers opnieuw klem komen te zitten tussen de raderen van wetgeving, bestuur en bestuursrechtspraak.'

Op de vraag aan de Raad van State of de recente uitspraken helpen om dat vertrouwen te herstellen, is geen antwoord gekomen.

Mail 25

Artikel in Follow The Money

Voorlichting Raad van State

Aan

Directieleiding en hoofden BRS;

wo 14-6-2023 08:16

+ 1 ander

Algemeen

Opvolgen. Begindatum: woensdag 5 juli 2023. Einddatum: woensdag 5 juli 2023.
U hebt dit bericht beantwoord op 16-6-2023 09:25.

Goedemorgen collega's,

Graag wil ik jullie als kamer- en sectievoorzitters en unit- en sectorhoofden informeren over een kritisch artikel van Follow the Money vanochtend. Hieronder de tekst van het artikel en daaronder mijn mail over de totstandkoming ervan en onze reactie en bemoeienis ermee.

Met groet en fijne dag!

[Redacted signature]